

RECUNOAȘTEREA RECIPROCĂ A DIPLOMELOR

Libertatea de stabilire și libertatea de a presta servicii sunt pietre de temelie ale pieței unice, permițând mobilitatea întreprinderilor și a profesioniștilor în întreaga UE. Pentru a putea aplica practic aceste libertăți, trebuie recunoscute la scară largă diplomele și calificările emise la nivel național. Au fost adoptate diverse măsuri pentru armonizarea și recunoașterea lor reciprocă și alte proiecte legislative sunt în curs de elaborare.

TEMEI JURIDIC

Articolele 26 și 53 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

OBIECTIVE

Pentru ca profesioniștii și lucrătorii care desfășoară o activitate independentă să se poată stabili sau să poată presta temporar servicii într-un alt stat membru, este necesar ca diplomele, certificatele și alte documente ce dovedesc calificările profesionale emise în alte state membre să fie recunoscute reciproc. Toate dispozițiile naționale care reglementează accesul la diferite profesii trebuie să fie coordonate și armonizate.

REALIZĂRI

Articolul 53 alineatul (1) din TFUE permite recunoașterea reciprocă a diplomelor și a altor calificări cerute în fiecare stat membru pentru a avea acces la anumite profesii reglementate și a facilita libertatea de stabilire și de a presta servicii. Această dispoziție se referă și la necesitatea de a coordona legislațiile naționale privind începerea și desfășurarea de activități independente. Alineatul (2) de la același articol subordonează recunoașterea reciprocă, „în cazurile în care o astfel de armonizare constituie un proces dificil”, coordonării condițiilor de exercitare a acestora în diferitele state membre. Începând cu mijlocul anilor '70, procesul de armonizare a evoluat prin adoptarea unei serii de directive. În temeiul acestora, legislația privind recunoașterea reciprocă este ajustată în funcție de diversele situații. Legislația respectivă este mai mult sau mai puțin cuprinzătoare în funcție de profesia în cauză și, în unele cazuri recente, a fost adoptată aplicând o abordare mai generală.

A. Abordarea sectorială (în funcție de profesie)

1. Recunoașterea reciprocă după armonizare

Armonizarea a făcut progrese mai rapide în sectorul sănătății, din motivul evident că cerințele profesionale, în special cursurile de formare, nu variază foarte mult de la o

țară la alta (spre deosebire de alte profesii). Prin urmare, nu a fost dificil să se realizeze armonizarea pentru un număr important de profesii (cum ar fi medicii, asistenții medicali, chirurgii veterinari, moașele și agenții comerciali independenți). Directiva privind recunoașterea calificărilor profesionale ([Directiva 2005/36/CE](#)) a clarificat, a simplificat și modernizat directivele existente, reunind într-un singur text legislativ normele referitoare la profesiile reglementate de medic, dentist, asistent medical, chirurg veterinar, moașă, farmacist și arhitect. Această directivă specifică modul în care statul membru „gazdă” ar trebui să recunoască calificările profesionale obținute într-un alt stat membru („de origine”). Recunoașterea profesioniștilor include atât un sistem general de recunoaștere, cât și sisteme specifice pentru fiecare dintre profesiile menționate anterior. Directiva se concentrează, printre multe altele, pe nivelul de calificare, de formare și de experiență profesională (atât cu caracter general, cât și de specialitate). Directiva se aplică, de asemenea, calificărilor profesionale din sectorul transportului, precum și intermediarilor de asigurări și auditorilor statutari. Aceste profesii au fost reglementate anterior în temeiul unor directive separate. La 22 iunie 2011, Comisia a adoptat o carte verde intitulată „Modernizarea Directivei privind calificările profesionale” ([COM\(2011\)0367](#)), care a propus o reformă a sistemelor de recunoaștere a calificărilor profesionale, axată pe a facilita mobilitatea lucrătorilor și a adapta formarea profesională la cerințele actuale ale pieței muncii. La 19 decembrie 2011, Comisia a publicat o propunere de revizuire a Directivei privind recunoașterea calificărilor profesionale ([COM\(2011\)0883](#)), pe baza rezultatelor diverselor procese de consultare și ca răspuns la rezoluția Parlamentului din 15 noiembrie 2011. Cele mai importante propuneri au inclus: introducerea unui card profesional european; armonizarea cerințelor minime în materie de formare; recunoașterea automată a șapte profesii, și anume cele de arhitect, dentist, medic, asistent medical, moașă, farmacist și chirurg veterinar și introducerea Sistemului de informare al pieței interne, care a permis cooperarea consolidată în domeniul recunoașterii diplomelor. Principalele obiective vizate de revizuire au fost de a facilita și a consolida mobilitatea profesioniștilor în întreaga UE și de a contribui la atenuarea penuriei mâinii de lucru în unele state membre. Directiva modificată ([Directiva 2013/55/UE](#)) a fost adoptată la 20 noiembrie 2013.

La începutul pandemiei de COVID-19, Comisia a emis orientări într-o comunicare privind facilitarea recunoașterii reciproce a calificărilor lucrătorilor din domeniul sănătății și a subliniat importanța liberei circulații a acestora în cea mai mare măsură posibilă, pentru a garanta siguranța pacienților ([C\(2020\)3072](#)).

2. Recunoașterea reciprocă fără armonizare

Pentru alte profesii, diferențele dintre normele naționale au împiedicat armonizarea. Din această cauză, obținerea recunoașterii reciproce a fost mai dificilă. Diversitatea sistemelor juridice a împiedicat recunoașterea reciprocă deplină a diplomelor și a calificărilor care ar fi asigurat libertatea de stabilire imediată, pe baza unei diplome obținute în țara de origine. Directiva [77/249/CEE](#) a Consiliului din 22 martie 1977 le-a acordat avocaților libertatea de a presta servicii ocazionale. Însă, pentru libera stabilire este necesară o diplomă din țara-gazdă. [Directiva 98/5/CE](#) din 16 februarie 1998 a reprezentat un pas înainte semnificativ: ea permite ca avocații care dețin o diplomă obținută în orice stat membru să se stabilească într-un alt stat membru și să-și exercite

profesia, deși țara-gazdă le poate cere să fie asistați de către un avocat local atunci când își reprezintă sau își apără clienții în instanță. După trei ani de exercitare a profesiei conform acestui sistem, avocații pot dobândi dreptul de a-și exercita pe deplin profesia, după trecerea unui test de aptitudini stabilit de țara-gazdă, fără a mai fi necesar un examen de calificare. Alte directive au aplicat principiul la alte profesii, precum cele de transportator rutier de mărfuri, agent de asigurări și broker sau coafor/frizer și arhitect.

B. Abordarea generală

Elaborarea legislației pentru recunoașterea reciprocă sector cu sector, uneori cu o armonizare mai extinsă a normelor naționale, a fost o procedură îndelungată și dificilă de-a lungul istoriei. Astfel, a devenit evidentă nevoia de a avea un sistem general de recunoaștere reciprocă a diplomelor, valabil pentru toate profesiile reglementate care nu au făcut obiectul unei legislații specifice în UE. Această nouă abordare generală a modificat perspectiva. Înainte, „recunoașterea” era subordonată existenței unor norme UE privind „armonizarea” pentru profesia sau activitatea reglementată în cauză. Ulterior, „recunoașterea reciprocă” a devenit aproape automată, în temeiul legislației în vigoare, pentru toate profesiile reglementate în cauză, fără a fi necesară o legislație secundară sectorială specifică. Din acel moment, metodele de „armonizare” și de „recunoaștere reciprocă” au continuat să fie folosite în paralel, iar în unele cazuri s-au folosit ambele metode conform unui sistem complementar care folosește un regulament și o directivă ([a se vedea Rezoluțiile Consiliului din 3 decembrie 1992 și 15 iulie 1996](#) privind transparența calificărilor și a certificatelor de formare profesională). Statul membru-gazdă nu poate refuza accesul solicitanților la profesia în cauză dacă aceștia dețin calificările necesare în țara lor de origine. Cu toate acestea, în cazul în care formarea profesională de care au beneficiat s-a desfășurat pe o perioadă mai scurtă decât în statul-gazdă, acesta poate solicita o anumită experiență profesională și, dacă formarea diferă în mod substanțial, o perioadă de acomodare sau un test de aptitudini, la alegerea solicitantului, în afară de cazul în care profesia necesită cunoașterea legislației naționale.

Cu toate acestea, în mai 2018, Comisia a prezentat o propunere de recomandare a Consiliului ([COM\(2018\)270](#)) pentru a stimula recunoașterea reciprocă automată a perioadelor de învățământ superior și a perioadelor de învățământ secundar superior în străinătate. Această [recomandare](#) a fost adoptată de Consiliu la 26 noiembrie 2018 și marchează o etapă importantă în planul ambițios al Comisiei de a construi Spațiul european al educației ([COM\(2020\)0625](#)) până în 2025, ceea ce implică recunoașterea reciprocă automată fără proceduri de recunoaștere separate în întreaga UE.

În ciuda acestui angajament de a crea Spațiul european al educației până în 2025, unele state membre, în efortul de a pune în aplicare mai rapid recunoașterea reciprocă automată, au găsit soluții interregionale în afara cadrului UE. Țările din Benelux (Belgia, Țările de Jos și Luxemburg) și țările baltice (Estonia, Letonia și Lituania) au semnat un [acord](#) pentru recunoașterea automată a diplomelor la 27 septembrie 2021.

Ca răspuns la războiul Rusiei împotriva Ucrainei, Comisia a emis, în aprilie 2022, o [recomandare](#) privind recunoașterea calificărilor pentru persoanele care fug din Ucraina.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

La 15 noiembrie 2011, Parlamentul a adoptat o [rezoluție](#) referitoare la punerea în aplicare a Directivei privind calificările profesionale, solicitând modernizarea și îmbunătățirea acesteia, precum și încurajarea utilizării celor mai eficiente și adecvate tehnologii. Parlamentul a propus introducerea unui card profesional european, un document oficial recunoscut de toate autoritățile competente, ca modalitate de a facilita procesul de recunoaștere.

Răspunzând la rezoluția Parlamentului, Comisia a prezentat la 19 decembrie 2011 o propunere de revizuire a Directivei privind calificările profesionale. După încheierea cu succes a negocierilor în cadrul trilogului, Parlamentul a obținut modificările propuse, inclusiv introducerea unui card profesional facultativ, crearea unui mecanism de alertă, clarificarea normelor privind accesul parțial la o profesie reglementată, norme privind competențele lingvistice, precum și crearea unui mecanism de evaluare reciprocă a profesiilor reglementate pentru a asigura o transparență mai mare. Aceasta a condus la 20 noiembrie 2013 la adoptarea [Directivei 2013/55/UE](#) a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2005/36/CE privind recunoașterea calificărilor profesionale. Din octombrie 2023, Comisia pentru piața internă și protecția consumatorilor a Parlamentului deliberază cu privire la măsurile de [corectare a acestei directive](#) pentru a permite absolvenților de asistență medicală români să obțină recunoașterea calificărilor lor în întreaga UE, fără a fi nevoie să facă dovada unei experiențe profesionale în domeniu.

Ulterior, Parlamentul și Consiliul au adoptat Directiva privind efectuarea unui test de proporționalitate [[Directiva \(UE\) 2018/958](#)], care introduce un test armonizat de proporționalitate ce trebuie utilizat de toate statele membre înainte de adoptarea reglementărilor naționale privind profesiile. La 25 octombrie 2018, Parlamentul a adoptat o [rezoluție](#) referitoare la promovarea recunoașterii reciproce automate a diplomelor.

În noiembrie 2020, Departamentul tematic pentru politici economice, științifice și privind calitatea vieții a publicat un [studiu](#)^[1], la solicitarea Comisiei pentru piața internă și protecția consumatorilor în care s-au analizat obstacolele naționale în calea liberei circulații pe piața unică, inclusiv a liberei circulații a serviciilor și a accesului la profesiile reglementate. În urma efectuării studiului s-a constatat că diferențele în ceea ce privește calificările, cum ar fi nivelurile sau duratele diferite ale învățământului, normele privind recunoașterea calificărilor profesionale și procedurile administrative legate de accesul la organismele profesionale constituie bariere în calea liberei circulații a serviciilor profesionale pe piața unică.

Pentru mai multe informații pe această temă, vă rugăm să consultați site-ul [Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale](#).

[Christina Ratcliff / Jordan De Bono / Barbara Martinello](#)

[1]Dahlberg, E. et al., Legal obstacles in Member States to Single Market rules (Obstacolele juridice din statele membre în calea normelor pieței unice), lucrare publicată pentru Comisia pentru piața internă și protecția consumatorilor, Departamentul tematic pentru politici economice, științifice și privind calitatea vieții, Parlamentul European, Luxemburg, 2020.

